

Delež okoljskih davkov v BDP narašča

V Sloveniji so leta 2010 okoljski davki predstavljali skoraj 3,6 % BDP in 9,6 % vseh davkov in socialnih prispevkov. Okoljski davek je po definiciji davek, ki ga moramo plačati zaradi onesnaževanja okolja. Med okoljske davke prištevamo davke na energijo (vključujejo goriva), davke na promet (izključena so goriva), davke na onesnaževanje in davke na rabo naravnih virov. Celoten sklop okoljskih davkov smo prikazali za obdobje 2008–2010 po klasifikaciji SKD 2008, navaja Statistični urad RS.

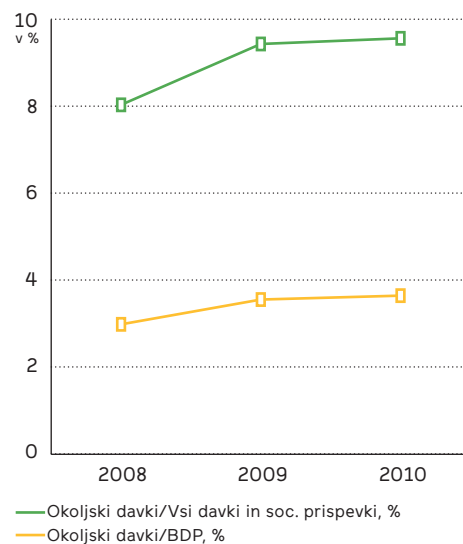
Pridobljeni podatki kažejo, da so se okoljski davki v obdobju 2008–2010 povečali za 15,6 % in predstavljajo dobrih 3,5 % BDP. Med okoljskimi davki so se najbolj povečali davki na energijo za 23,6 % in davki na rabo naravnih virov za 6,9 %. Zmanjšali pa so se davki na promet za 17,4 % in davki na onesnaževanje za 11,7 %.

Davki na promet predstavljajo 11,1 % vseh okoljskih davkov. Največji delež pomenijo letne dajatve za uporabo vozil v cestnem prometu, in sicer 71,0 %.

Davki na onesnaževanje predstavljajo okoli 2,7 %. Od tega je največji delež letna dajatev za onesnaževanje okolja zaradi odvajanja odpadnih voda (82,5 %).

Davki na rabo naravnih virov predstavljajo samo 1,9 % vseh okoljskih davkov. Mednje spadajo samo vodna povračila.

Metka Pograjc, Statistični urad RS

Slika 1: Delež okoljskih davkov v primerjavi z BDP in vsemi davki in socialnimi prispevki, Slovenija, 2008–2010

Davki na energijo	880,1	1056,7	1087,8
Prometni davki	174,2	144,4	143,9
Davki na onesnaževanje	39,7	35,2	35,1
Davki na rabo naravnih virov	22,4	21,7	24,0
Skupaj	1.116,4	1.258,0	1.290,8

Tabela 1: Okoljski davki v Sloveniji, 2008–2010 (milijon EUR)

Največ je trošarin na energente

Ministrstvo za finance, Služba za odnose z javnostmi

V skladu z metodologijo spadajo med okoljske davke trošarine na energente in električno energijo, davek na motorna vozila in okoljske dajatve. Slednje so v primarni pristojnosti Ministrstva za kmetijstvo in okolje in so urejene z Zakonom o varstvu okolja in posameznimi uredbami, sprejetimi na njegovi podlagi. Z vidika pristojnosti Ministrstva za finance lahko povemo, da so davek na motorna vozila in trošarine na energente in električno energijo vir državnega proračuna, vendar niso namensko porabljeni prihodki. Leta 2011 je bilo po podatkih proračuna od davka na motorna vozila realiziranih skupaj 37,97 mio. EUR prihodkov, medtem ko je po zadnjih podatkih leta 2012 skupaj realiziranih 34,8 mio. EUR prihodkov. Trošarin na energente in električno energijo je bilo leta 2011 za skupaj 943,6 mio. EUR, kar predstavlja tudi največji delež skupnih okoljskih davkov, leta 2012 se je prihodek povečal na skupno 1.019,6 mio. EUR od tega davka.

„Največji delež okoljske dajatve predstavlja okoljska dajatev za onesnaževanje zraka z emisijo CO₂, ki je vir državnega proračuna.“

Podrobnejši pregled po posameznih preostalih okoljskih dajatvah in glede na to tudi podatke o tem, čigav vir je posamezen prihodek, lahko podajo na ministrstvu, pristojnem za posamezno dajatev. Izpostavljamo pa, da je večina prihodkov od okoljskih dajatev vir državnega proračuna, nekatere dajatve oz. del nekaterih dajatev pa so prihodek občinskih proračunov in so namenjene financiranju programov varstva okolja, ki so organizirani na lokalni ravni. Pri tem največji delež okoljske dajatve predstavlja okoljska dajatev za onesnaževanje zraka z emisijo CO₂, ki je vir državnega proračuna. Po podatkih proračuna je bilo leta 2011 v državnem proračunu realiziranih skupaj 36,4 mio. EUR vseh okoljskih dajatev. Leta 2012 se je skupni znesek povečal glede na dejstvo, da se je 10. julija 2012 začela obračunavati okoljska dajatev za onesnaževanje zraka z emisijo CO₂ tudi na vsa pogonska goriva. Skupaj je bilo torej leta 2012 realiziranih 62,1 mio. EUR v državnem proračunu. Del okoljskih davkov je torej tudi prihodek občinskih proračunov, s katerimi razpolaga Ministrstvo za finance, je bilo leta

2010 okoli 39,6 mio. EUR realiziranih prihodkov od okoljskih dajatev, leta 2011 pa okoli 37,9 mio. EUR. Leta 2012 je bila realizacija ponovno nižja v primerjavi s preteklim letom, in sicer skupno nekaj manj kot 34 mio. EUR.

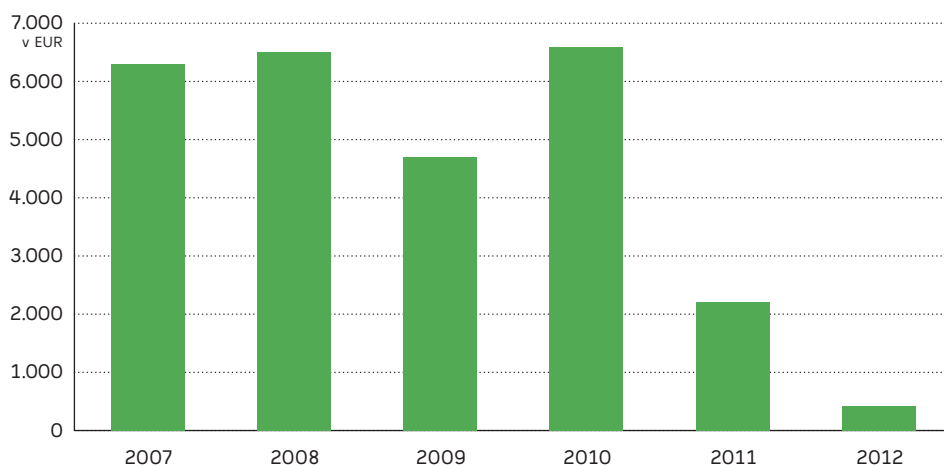
Okoljski davki vplivajo na konkurenčnost

Andrej Božič, Steklarna Hrastnik

Razumemo, da so okoljski davki ekonomski instrument varovanja okolja. Njihov princip spodbuja zmanjševanje obremenjevanja okolja po načelu, da povzročitelj plača za neupoštevanje zakonodaje. Vendar pa na večji del stroškov od davkov nimamo neposrednega vpliva.

V Steklarni Hrastnik smo zavezani plačevanju okoljskih dajatev zaradi dejavnosti: pridobitelj embalaže, nastajanje odpadne embalaže, pridobitelj in uporabnik mazalnih olj in onesnaževanje okolja zaradi odvajanja odpadnih voda. Za potrebe merjenja uresničevanja zahtev dodatno vodimo natančne evidence, kar pomeni administrativno in finančno breme za steklarstvo. Posredno nas prizadenejo stroški za odstranjevanje odpadkov, ki se odlagajo na odlagališčih, in predvsem zaradi uporabe energentov, ki jih nujno potrebujemo v proizvodnem procesu.

Število okoljskih davkov in drugih prispevkov se je v zadnjih letih povečalo, čeprav izpolnjevamo vse okoljske zahteve. Zagotavljanje izpolnjevanja vseh obveznosti in plačila vključujemo med proizvodne stroške, kar dodatno negativno vpliva na našo konkurenčnost. Zato smo se v začetku letošnjega leta odzvali vabilu GZS za sodelovanje v anketi o okoljskih dajatvah in prispevkih od rabe energentov, ki so jo izvedli zaradi ocene vpliva nedopustnih sprememb višin okoljskih dajatev na konkurenčnost gospodarstva. Rezultati so pokazali skoraj enako sliko, kot podatki Statističnega

Slika 2: Letno plačilo okoljskega davka v EUR

Andrej Božič

urada RS. Med okoljskimi davki največji delež predstavljajo davki na energijo in davki na rabo naravnih virov. Pri tem najbolj izstopa prispevek za obnovljive vire po 64.r členu Energetskega zakona.

V zadnjih treh letih je strošek za okoljski davek, na katerega lahko vplivamo, padel, kar dodatno kaže, da je ravnanje z okoljem v Steklarni Hrastnik strateškega pomena (slika 2).

Uredili smo nove čistilne naprave, izvajamo stalne izboljšave pri ravnanju z odpadki, zamenjave surovin ter optimizacije delovnih procesov (zapiranje tokokrogov, zmanjševanje izpustov). Vse dejavnosti so usmerjene k racionalnemu ravnanju z naravnimi viri. Konkreten dokaz izboljšanja je dajatev za odvajanje industrijske odpadne vode v kanalizacijo, ki se je zaradi naših dejavnosti znižala za 80 %.

Kljub temu večji delež stroškov prihaja od okoljskih davkov, na katere ne moremo bistveno vplivati, toda vedno iščemo rešitve. Marca letos smo popravili steklarsko peč v enoti Vitrum. Združili smo dve peči v eno, ki deluje na podlagi tehnologije oxy-fuel. Nova G-peč zaradi svoje tehnologije varuje zrak in energijo in omogoča boljši energetski izkoristek, ker porabi tretjino manj energije na kilogram proizvedenega stekla. Toplotna energija iz nove peči se bo uporabljala tudi za ogrevanje sanitarne vode in upravne stavbe.

Okoljski davki kljub našim dejavnostim naraščajo in vplivajo na konkurenčnost Steklarne Hrastnik. Pričakujemo, da bo zakonodajalec upošteval to problematiko ob uvajanju novih in povečanju sedanjih okoljskih davkov.

Nenormalno visok dodatek za OVE

Marko Jagodič, Papirnica Vevče

Slovenija je v inovativnosti glede okoljske dajatev svetovni prvak. Izmišlja si vedno nove in nove dajatve, ki bremenijo industrijo, in zato postaja naša država vedno manj konkurenčna v svetovnem okolju.

Papirnica Vevče 98 % svoje proizvodnje izvozi in se na trgu srečuje z ostro mednarodno konkurenco, kjer sta pomembni kakovost izdelkov in njihova cena. Kakovost svojih izdelkov smo dokazali, cenovno konkurenčni pa nismo, ker imamo težave pri vgrajevanju stroškov inovativnih slovenskih okoljskih dajatev v ceno izdelkov.

Papirnica Vevče v okviru svoje strateške usmeritve razvija izdelke z višjo dodano vrednostjo. V glavnem smo se specializirali za proizvodnjo etiketnih papirjev in papirjev za gibko embalažo. Dobro poznavanje te tržne niše, dobri izdelki in tržni servis nam omogočajo, da svoje proizvode dobavljamo tehnološko dobro opremljenim tiskarjem za znane multinacionalke, kot so Unilever, Nestlé, Masterfoods, P&G in druga podjetja.

„Prevladovati bi moralo pravilo, da Slovenija svoje gospodarsko okolje gradi primerljivo z evropskimi državami in ne pretirava z obremenitvijo gospodarstva.“

Najbolj nas je prizadel nenormalno visok dodatek na obnovljive vire pri računu za električno energijo po znamenitem 64. členu energetskega zakona. Zelo dobro znamo v Sloveniji kopirati zakone, ki v Evropi definirajo take dajatve. Pri kopiranju pa pogosto pozabimo na poglobljen del, kot so izjeme, ki jih v Evropi jasno definirajo in izvzamejo. Energetsko intenzivna industrija, pri kateri v strukturi stroškov predstavljajo stroški energije več kot 15-odstotni delež, ne more prenesti obremenitve tako kot tista, pri kateri je delež stroška energije manjši. Uveljavitev Uredbe za OVE in SPTE pomeni za Papirnico Vevče dvig stroškov čez noč za 250.000 EUR na letni ravni, kar pomeni polovico mesečne plače vseh zaposlenih v Papirnici Vevče.

Z naravnimi viri moramo ravnati gospodarno. To v Papirnici Vevče vsekakor podpira, vendar pa je pretiravanje nesmiselno in

škodljivo za razvoj gospodarstva v Sloveniji.

Izredno radi v naši zakonodaji postavimo lestvico še višje, kot je evropski standard, in pozabimo, da je to treba plačati. Nihče se ne zaveda posledic take lestvice – stroškov, ki tako nastanejo – in vpliva na konkurenčnost izvoznikov. Izredno nas žalosti, da se pri odločitvah in postavitvah zakonskih določil ne upošteva gospodarstvo oziroma mnenje gospodarstvenikov o posledicah, prav tako se z Gospodarsko zbornico Slovenije kot združenjem gospodarskih subjektov ne posvetuje in predvidene spremembe se ne pregledajo. Vse bolj rešujemo posledice že sprejetih zakonov in prošnje po spremembah zaradi nenormalnih bremen, ki otežujejo delo gospodarstva. Tudi vse dejavnosti prek Gospodarske zbornice izzvenijo pri naših politikah v prazno. Industrija se mora znajti sama, kar pa dolgo-ročno seveda pomeni, da ne bo investiranja, da bo manj sredstev za razvoj in da bo bitka s konkurenco izgubljena.

Papirnica Vevče oziroma papirništvo je vzoren model trajnostnega razvoja v industriji in proizvodnja je okolju prijazna: naša osnovna surovina celuloza je iz obnovljivih virov, vodo, ki si jo iz narave sposodimo, vračamo v okolje čistejšo, kot je Ljubljana, naš izdelek je mogoče večkrat reciklirati, če pa zaide v naravo, je biorazgradljiv. Naša proizvodnja ne pozna odpadkov.

Prevladovati bi moralo pravilo, da Slovenija svoje gospodarsko okolje gradi primerljivo z evropskimi državami in ne pretirava z obremenitvijo gospodarstva. Treba se je ozreti in direktive iz evropskega prostora v celoti prenesti v slovensko zakonodajo, tudi z upoštevanjem izjem. Obremeniti podjetja z vidika ohranjanja okolja s samo tistim delom, ki podjetja bremeni po linearni lestvici, lahko pomeni za posamezne panoge učinek, ki si ga nihče ne želi. Vse prevečkrat se poraja občutek, da so različni davki za ohranjanje okolja uvedeni bolj zaradi polnjenja proračunske blagajne in niso povezani s tem, za kar so bili uvedeni, saj se denar, pobran z okoljskimi dajatvami, ne vrača v industrijo v obliki spodbud prizadevanjem za bolj zeleno delovanje.

foto: arhiv podjetja

Marko Jagodič

foto: Borjan Čadej

Janja Leban

Po višini okoljskih davkov 3. v EU

Janja Leban, Gospodarska zbornica Slovenije

Po definiciji Eurostat oziroma Evropske komisije k okoljskim davkom prištevamo:

1. davke na energijo (trošarina na energente in električno energijo, obdavčitev emisije ogljikovega dioksida ...);
2. davke na transport (motorna vozila, uporaba vozil v cestnem prometu ...) in
3. okoljske dajatve na onesnaževanje in rabo naravnih virov.

Upoštevajoč navedeno definicijo so okoljski davki v Sloveniji leta 2011 predstavljali 3,4 % BDP. S tem se Slovenija uvršča na 3. mesto med članicami EU-27, pred njo sta Danska (4,1 % BDP) in Nizozemska (3,9 % BDP). Največji del okoljskih prihodkov v državni proračun predstavlja obdavčitev energije (trošarina na energente in električno energijo, obdavčitev emisije ogljikovega dioksida ...), kar nas uvršča celo na prvo mesto med EU-27. K temu največ prispeva raba goriv v prometu. Tudi po »čistih« okoljskih dajatvah, ki se nanašajo na onesnaževanje in rabo naravnih virov (vodna povračila, odvajanje odpadnih voda, odlaganje odpadkov ...) spadamo na visoko 5. mesto med EU-27.

	% BDP	Prihodki v milijardah EUR
Okoljski davki	3,4	1,2
• davki na energijo	2,8	1,0
• davki na transport	0,4	0,1
• dajatve na onesnaževanje in rabo virov	0,23	0,1

Tabela 2: Prihodki okoljskih davkov, Slovenija, 2011, metodologija Eurostat/Evropske komisije. Vir: Taxation trends in the European Union, (Eurostat, European Commission), 2013.

NAPOVEDUJEMO

URE,
energetika,
in okolje

Vsebina:

- I. URE v energetske politiki in okolje
- II. URE in OVE – temeljna energetska stebra v trajnostnem razvoju Slovenije
- III. Učinkovita raba energije – dosežki in potenciali v Sloveniji
- IV. Primeri praks

Avtorji prispevkov: prof. Andreja Cirman, Ekonomska fakulteta, dr. Matjaž Eberlinc, HSE, dr. Miran Gaberšček, Center odličnosti nizkoogljične tehnologije, dr. Adnan Glotić, HSE, dr. Marko Homšak, Talum, dr. Gorazd Hren, Fakulteta za energetiko UM, dr. Romana Jordan, evropska poslan-ka, Tadeja Kovačič, Eko sklad, dr. Vlasta Krmelj, Energetska agencija za Podravje, Polona Lah, Institut Jožef Stefan CEU, Mitja Lenassi, Lenassi inženiring, Gorazd Marinček, Slovenski E-forum, mag. Stane Merše, Institut Jožef Stefan CEU, Franko Nemac, Agencija za prestrukturiranje energetike, dr. Igor Papič, Platforma za pametna omrežja, Bojan Pogorevc, Slovensko gozdno-lesna tehnološka platforma, Erik Potočar, MZIP, dr. Andrej Predin, Fakulteta za energetiko UM, Damir Staničič, Institut Jožef Stefan CEU, dr. Marijana Šijanec Zavrl, Gradbeni inštitut ZRMK, mag. Hinko Šolinc, MZIP, mag. Andreja Urbančič, Institut Jožef Stefan CEU, mag. Mojca Vendramin, MZIP, Ivanka Zakotnik, UMAR.

Doslej so v strokovni zbirki Zelena Slovenija izšle knjige: IPPC v Sloveniji, OVE v Sloveniji, Odpadki v Sloveniji, Upravljanje voda v Sloveniji, Zrak v Sloveniji.

Zelena
Slovenija

Informacija za predstavitev dobrih praks:
Jože Volfand: 03/42 66 700,
Tanja Pangerl: 03/42 66 716

Založnik in izdajatelj: Fit media d.o.o.,
Kidričeva 25, Celje, www.zelenaslovenija.si

Pravno podlago za okoljske davke v Sloveniji ureja več zakonov, med njimi zlasti Zakon o trošarinah, Zakon o davku na motorna vozila, Zakon o varstvu okolja in Zakon o vodah ter na njihovi podlagi sprejeti podzakonski akti. Zakonodajna podlaga je zelo razvejana, še zlasti to velja za okoljske dajatve na onesnaževanje. Število teh dajatev se je z leti povečevalo, nekatere dajatve, kot so dajatve na embalažo, električno in elektronsko opremo, gume, hlapne organske snovi itd. so bile uvedene predvsem zaradi zahtev po poročanju o količinah, danih v promet. To zahteva natančno vodenje evidenc, kar za podjetja pomeni precejšnje administrativno in finančno breme, precej višje, kot je sama dajatev. Ker je bil prvotni namen teh dajatev vzpostavitev evidenc o količinah, danih v promet, te dajatve pomenijo mehanizem za morebitno zviševanje dajatev in s tem tudi prihodkov proračuna.

“ Pogrešamo jasno strategijo, ki bi podjetjem zagotavljala predvidljivost.

Ker se okoljski davki predpisujejo na podlagi predpisov, za katere so pristojna različna ministrstva, k urejanju okoljskih davkov, ki bi vključevalo tudi oceno vpliva na gospodarstvo in doseganje okoljskih ciljev, ne pristopamo celovito in usklajeno. Pogrešamo jasno strategijo, ki bi podjetjem zagotavljala predvidljivost, hkrati pa bi bila usmerjena k doseganju okoljskih ciljev. Okoljski davki se razumejo predvsem kot vir proračunskih prihodkov in ne prispevajo k zmanjševanju vplivov na okolje. Ker je davčna osnova zelo raznolika, z različnimi vplivi na okolje, v nekaterih primerih pa so mogoče tudi oprostitve in vračila, je preglednost okoljskih davkov in obremenitev po posameznih gospodarskih dejavnostih in tudi z vidika okoljskih vplivov še toliko pomembnejša.

Davki imajo velik vpliv na gospodarstvo, še zlasti na energetske intenzivne panoge, zato upravičeno pričakujemo oceno vpliva novih oziroma spremenjenih davkov na gospodarstvo, na posamezne panoge in spremljanje učinkov oziroma njihovega vpliva na doseganje okoljskih ciljev. Nekatere od dajatev so tudi neracionalne, npr. dajatev na fluorirane toplogredne pline, ki je nekajkrat višja od cene samega plina, ki se nabavlja v sosednjih državah, kjer te dajatve nimajo, za druge pa se sprašujemo o smiselnosti zahtev po vodenju zelo natančnih evidenc, na primer o embalaži, dani v promet, na podlagi uredbe o okoljski dajatvi, še zlasti ko se ugotavlja velik razkorak med podatki CURS o embalaži, dani v promet, in oceno količine odpadne embalaže v komunalnih odpadkih¹.

Z vidika obremenitev podjetij je treba navesti tudi Energetski zakon in na njegovi podlagi sprejete podzakonske akte, ki določajo obveznosti plačevanja prispevkov za povečanje učinkovite rabe energije in za zagotavljanje podpor proizvodnji električne energije v sproizvodnji z visokim izkoristkom in iz obnovljivih virov. Čeprav teh prispevkov ne prištevamo k okoljskim davkom, obremenjujejo podjetja in vplivajo na njihove stroške. Zato je še toliko bolj potrebno, da se k urejanju okoljskih davkov in drugih obremenitev z energijo pristopa celovito, upoštevajoč vplive na gospodarstvo, konkurenčnost in učinke na okolje. Ker je gospodarstvo z izdatki za varstvo okolja, okoljskimi davki in prispevki za energijo in z administrativnimi postopki, evidencami, poročanji ... že zelo obremenjeno, so upravičeni pozivi gospodarstva k razbremenitvi, zmanjšanju administrativnih bremen in iskanju rešitev, ki bodo za gospodarstvo manj obremenjujoča, z vidika okolja pa učinkovita. Pričakujemo transparentnost okoljskih davkov in drugih prispevkov, njihovo racionalnost in učinkovitost z vidika okolja, hkrati pa menimo, da bi moralo biti gospodarstvo bolj kot doslej vpeto v pripravo strokovnih podlag in oblikovanje okoljskih politik.

“ Ker je gospodarstvo z izdatki za varstvo okolja, okoljskimi davki in prispevki za energijo in z administrativnimi postopki, evidencami, poročanji ... že zelo obremenjeno, so upravičeni pozivi gospodarstva k razbremenitvi, zmanjšanju administrativnih bremen in iskanju rešitev, ki bodo za gospodarstvo manj obremenjujoča, z vidika okolja pa učinkovita.

¹ Operativni program ravnanja s komunalnimi odpadki, Ljubljana, marec 2013